

22. Aanvulling en verhooging van het VIdo hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1914.

(Staal e. a.)

meer recht kunnen vleien met de verwachting van succes dan bij hetgeen hij nu voorstelt. Ik weet dat de Minister met 2 jaren actieven dienst geen genoegen neemt en meent minstens 3 jaren te moeten vragen, in tegenstelling met hetgeen de Staatscommissie noodig achtte. Maar ik zou zeggen: Excellentie, zoudt gij niet eens willen nagaan, of wij het vooreerst niet met twee jaar zouden kunnen doen, ook om de zaak der militiemarine in te leiden, bij ons volk ingang te doen vinden en vooral om te bevorderen dat langs vrijwilligen weg deze zaak tot een oplossing komt? Dan zouden tevens met die militieplichtigen ervaringen kunnen worden opgedaan, die zeer van nut kunnen zijn, wanneer eenmaal de militiemarine — waartoe het toch wel zal moeten komen, denk ik, — een plaats zal innemen in onze wetgeving. Ik zou daarom in overweging willen geven dat de Minister zich haaste om de door mij bedoelde wetswijziging voor te stellen. Ook al zou de Minister bij zijn eisch van drie jaar moeten blijven, dan nog zou hij hetzelfde kunnen doen wat ik in overweging geef. Alleen zou men dan nog eenige meerdere voordeelen in den vorm van compensaties, aan de vrijwilligers voor de zee-militie moeten aanbieden in den zin als ook nu wordt voorgesteld, nl. van: toekenning van premien als voor den dienst in kort verband zullen worden gegeven.

Ik heb de eer dit in 's Ministers ernstige overweging aan te bevelen, maar vraag daarop thans geen antwoord.

Mijnheer de Voorzitter, nu wij een militair ontwerp behandelen en wij een militair Minister in ons midden zien, acht ik het gewenscht, dat uit deze Kamer een stem opga, die er uiting aan geeft, dat de leden dezer Kamer volkomen beseffen, dat op het personeel van land- en zeemacht in deze dagen een plicht rust die drukkend en zwaar is en die — al blijven wij geheel buiten den oorlog — met den dag drukken-der zal worden; dat ons niets liever zou zijn dan dat die druk al dadelijk zoo niet geheel, dan toch ten deele kon worden opgeheven, maar dat wij er ons tevens volkomen van bewust zijn, dat zulk een opheffing niet *mag*, niet *kan* geschieden bijaldien de toestanden en omstandigheden in het buitenland niet zóódanig veranderen, dat een opheffing van dien druk geheel of gedeeltelijk zal kunnen plaats hebben zonder het minste gevaar voor de veiligheid van land en volk. Wij vertrouwen voorts, dat de Regeering, wanneer het zoover zal komen, geen oogenblik zal wachten om die verzachting aan te brengen, welke dan mogelijk zal zijn. En ik zou wenschen namens al mijn medeleden aan dat personeel van ons leger en onze zeemacht te mogen zeggen en te mogen verzekeren, dat wij hen met groote belangstelling volgen; ook wij vrouwen, dat zij den plicht, die op hen rust, hoe zwaar die ook moge zijn of worden in de volgende dagen, stipt en trouw zullen volbrengen, en hen tevens te mogen verzekeren, dat iedere militair die dat doet, recht heeft en ook rekenen kan op de groote waardeering en den dank van al zijn landgenooten, en zeker niet in de laatste plaats op die van de leden van dezen tak der volksvertegenwoordiging.

De heer Colijn: Mijnheer de Voorzitter! Ik behoor niet tot die leden dezer Kamer, welke dit wetsontwerp met onverdeelde ingenomenheid hebben begroet; en de bedenkingen, die in het Voorloopig Verslag zijn in het midden gebracht, onderschrijf ik ten volle.

Ik wil die bedenkingen even met een enkel woord toelichten. Als uitgangspunt daarvoor kies ik een tweetal zinsneden voorkomende in § 2 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, waarin door den Minister wordt gezegd:

„de reorganisatie wordt door ondergeteekende eene belangrijke verbetering van het vrijwilligersstelsel geacht, waardoor de kans verhoogd wordt om op den duur voldoende toeloop te verkrijgen. Of dit resultaat verwezenlijkt zal worden, is uitteraard van te voren niet met zekerheid te zeggen.”

Het waren deze beide zinsneden die, wat mij betreft, aanleiding hebben gegeven tot de bedenkingen die in het Voorloopig Verslag dezer Kamer zijn te berde gebracht.

(Colijn.)

Er is in dat Voorloopig Verslag gezegd, dat gevreesd werd, dat de oplossing, die door den Minister aan de hand werd gedaan, tot geen afdoende resultaten zou leiden, omdat de vrijwilligersmarine in wezen gehandhaafd bleef. Daarop heeft de Minister in de Memorie van Antwoord opgemerkt, dat het hem verwonderde, dat bij sommige leden die twijfel bestond, en dat hij ook verwonderd was, dat de leden die hier aan het woord waren, het verschil niet zagen tusschen den bestaanden toestand en den toestand die nu wordt voorgesteld.

Ik geloof, dat de Minister toen hij dit neerschreef waarschijnlijk vergeten was, wat hij had geschreven in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer. Waar toch de Minister zelf zijn voorstel heeft gequalificeerd als een poging om het vrijwilligersstelsel te reorganiseren, daar meen ik, dat voor 's Ministers verwondering over een gelijke opvatting bij enkele leden dezer Kamer geen ruimte is; dit voorstel is in zijn wezen inderdaad een voorstel tot handhaving van het vrijwilligersstelsel. De bedenking die bij mij bestaat tegen het ontwerp van den Minister komt dan ook hierop neer, dat het ons niet geeft de zekerheid die wij noodig hebben, om de bemanning van de vloot op sterkte te brengen.

Ik erken ten volle, dat in het ontwerp van den Minister groote verbeteringen voorkomen. Met name acht ik daartoe te behooren de afzonderlijke kaderopleiding, waardoor het mogelijk wordt om later zonder stoornis eventueel tot een militiemarine te komen. Een militiemarine acht ik een noodzakelijkheid. Niet — en dit wil ik op den voorgrond stellen — omdat ik de vrijwilligers geheel zou willen zien verdwijnen en vervangen zou willen zien door de militie, maar omdat ik de militie noodzakelijk acht als een hulpmiddel om de bemanning van de vloot te verzekeren; wanneer het vrijwilligersstelsel daarin te kort mocht schieten.

Ik zie dus geen tegenstelling tusschen vrijwilligersmarine en militiemarine; veeleer is het laatste bedoeld als onmisbare aanvulling van het eerste. Gelijk zooveel te recht door den heer Staal is opgemerkt, kan men hier van de landmacht leeren. Bij de cavalerie bijv. kan de geheele organisatie worden gevuld met vrijwilligers, maar zoodra het aantal vrijwilligers daarvoor te kort schiet, beschikt men niettemin over het middel om het noodige personeel te krijgen door toepassing van de Militiewet. Dat is het, wat ik voor de marine ook noodig acht. Wij hebben jaren lang met het personeel gesukkeld, het is de laatste jaren met een beetje op en neer gaan altijd onvoldoende geweest; wat wij nodig hadden, hebben wij nooit kunnen krijgen. Indien de tijd ooit gunstig was om in dezen een beslissenden stap te doen, om dus een stap verder te gaan dan de Minister nu is gegaan, dan is het in deze ernstige tijden. Nu had men een wijziging van de Militiewet aanhangig behooren te maken, die de faculteit in het leven had geroepen om, wanneer het vrijwilligersstelsel te kort schoot, door middel van de Militiewet de vloot te helpen aan het noodige personeel.

Wanneer ik deze critiek op het wetsontwerp van den Minister uitoefen, wil ik dit niet doen zonder van harte een woord van lof te brengen voor de wijze waarop de Minister en de zaak der kaderopleiding en het korte dienstverband heeft geregeld.

Als men mij toch vraagt wat ik liever zou willen: personeel uit de militie of een slagen van het voorstel van den Minister, dan zou ik onbewimpeld ten antwoord geven: ik hoop, dat het voorstel van den Minister de gewenschte resultaten zal afwerpen, want ook ik geloof, dat bij de voortgaande specialiseering en bij de hooge eischen, die aan de opleiding bij de marine moeten worden gesteld, met dit personeel van het korte dienstverband ontegenzeggijk betere resultaten zullen worden bereikt dan bij den altijd betrekkelijk korten oefentijd van de militie. Dit neemt echter mijn bezwaar tegen de onzekerheid niet weg en daarom mag ik niet nalaten er nogmaals bij den Minister ten sterkste op aan te dringen, een wijziging van de Militiewet in den geest, als door mij gewenscht, aanhangig te maken. Ik geloof, dat de tijdsomstan-

7de VERGADERING. — 18 NOVEMBER 1914.

22. Aanvulling en verhooging van het VId hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1914.

(Colijn e. a.)

digheden, die ons zooveel te leeren hebben, ook verbieden om genoeg te nemen met een voorstel, dat, ook naar de verklaring van den Minister zelf, geen zekerheid biedt, dat het personeel van de vloot, dat wij hebben moeten, ook metterdaad komen zal.

Een enkel woord ten slotte naar aanleiding van hetgeen de geachte afgevaardigde uit Noordholland heeft gezegd, toen hij den Minister het denkbeeld in overweging gaf te komen tot de creatie van een vrijwillige militie bij den zeedienst. Mijnheer de Voorzitter! Ik erken, dat in die richting iets gedaan zal kunnen worden, maar na hetgeen ik zooveel heb gezegd, zal de geachte afgevaardigde naar ik meen overtuigd zijn, dat zijn voorstel mij niet ver genoeg gaat. Wat ik noodig acht is, dat de wet zeer bepaaldelijk het middel aan de hand doet om onder alle omstandigheden, toeloop van vrijwilligers of niet, het noodige personeel van de vloot beschikbaar te stellen.

De heer Staal: Het is dan toch de beste inleiding daartoe.

De heer Colijn: Mogelijk wel, maar het is niet afdoende.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! In de ernstige en geweldige tijden die wij beleven, is men weinig gestemd om in te gaan op onderdeelen van een vraagstuk, vooral omdat die vraagstukken, wanneer de latere gebeurtenissen ons beter het verloop van den oorlog hebben doen kennen, op nieuw onder de oogen moeten worden gezien.

Ik heb echter met instemming in dit wetsontwerp de verkorting van het dienstverband begroet, dat voortaan van acht tot vijf jaar zal worden teruggebracht. Dit is een stap in de richting die onzerzijds aan de overzijde van het Binnenhof meermalen is verdedigd, en waarbij wij toenmaals van deskundige zijde de tegenspraak moesten hooren dat in een minder aantal jaren geen behoorlijke oefening kon worden verkregen. Thans zien wij echter door dit wetsontwerp, dat dit wel degelijk mogelijk is. En eveneens zien wij in deze dagen hoe een groot aantal vrijwilligers in een luttel aantal weken voor den oorlog kan worden opgeleid, geschikt om mede ten strijde te trekken. Uit deze ervaring mag men reeds nu de conclusie trekken, dat in de toekomst met een nog korter dienstdienst, dus werkende in de richting van een volksleger, kan worden volstaan.

Overigens zie ik geen bezwaar mij een voorstander te verklaren van de ernstige en loyale poging van den Minister om de levensvatbaarheid van een vrijwillige marine alsnog te beproeven, en ik hoop dan ook, dat men ook in deze Kamer algemeen zal instemmen met den wensch, dat dit wetsontwerp, dat zoo dadelijk zal worden aangenomen, de verlangde resultaten moge brengen.

Onzerzijds zijn trouwens nog heel wat meer bezwaren tegen de militiemarine aan te voeren dan de Minister op bladz. 2 en 3 der Memorie van Antwoord opgeeft, en ook dan die door den heer Colijn zooveel terloops genoemd. Wij hopen nog altijd dat, zonder afbreuk te doen aan de defensie te water, dwang bij de marine kan achterwege blijven, en dat dus de wensch van den heer Colijn tot het doordrijven eener militiemarine, niet zal worden vervuld.

Toch zullen mijn partijgenoot en ik ons genoodzaakt zien tegen dit wetsontwerp te stemmen, en wel om deze reden: de overtuiging, die wij al jarenlang koesteren, dat vooral bij de defensie te water, dus zoover het onze marine betreft, voor betrekkelijk hooge uitgaven weinig weerkracht wordt verkregen, is in de laatste dagen nog sterker geworden. Verder bleek reeds nu uit de enkele gevechten ter zee, dat het tot heden gevolgde stelsel bij het bouwen van schepen niet rationeel is, zoodat het geld, zoo moeizaam opgebracht, eenszins op doelmatige wijze wordt besteed. Wij moeten dus, al betreft het hier slechts een onderdeel, ons vroegere standpunt onverzwakt handhaven, te meer omdat de oorlog in deze nog meerdere nuttige wenken kan en zal geven. Wij zullen dus verplicht zijn over dit wetsontwerp stemming te vragen en dan tegen te stemmen.

De heer Rambonnet, Minister van Marine: Mijnheer de Voorzitter! Hoewel ik mij niet kan ontveinzen, dat het mij eenige teleurstelling heeft gebaard, dat over een ontwerp, dat den 15den April bij de Tweede Kamer is ingediend, eerst thans de eindbeslissing zal vallen, zoo ben ik toch dankbaar, dat ik in de gelegenheid gesteld wordt dit wetsontwerp te verdedigen tegen critiek, die van een zoo bij uitstek bevoegde zijde kwam. De geachte afgevaardigde uit Noordholland heeft de opmerking gemaakt, dat de vrijwillige aanmelding niet tot zijn recht zou komen doordat het dienstverband van 4½ jaar te lang was. Een kortere dienstdienst eischt uiteraard grooter jaarlijksch contingent, terwijl die dienstdienst ook met den aanvangsleeftijd in dienst verband moet houden. Nu bestaat de moeilijkheid van een uitsluitende militiemarine in ons land in het verschil in actieven dienstdienst bij den weerplicht te land en dien ter zee, omdat men voor den laatste zekere eischen moet stellen aan geoefendheid aan boord, welke tijd vordert. Van de verschillende landen in Europa, die een militiemarine hebben, heeft Duitschland een actieven militiedienst van 3 jaar, Frankrijk een van 4 jaar, Italië een van 4 jaar, en Rusland een van 3 jaar. Duitschland en Frankrijk hebben ook éénjarigen, maar dit zijn menschen, die aan bijzondere eischen als zeeman voldoen en zekere diploma's hebben behaald. Voor onze tegenwoordige zeemilitie worden bij voorkeur zeevarenden gekozen uit een zeer beperkte categorie uit de maatschappij. De bij deze miliciens te verkrijgen beperkte geoefendheid heeft niet zoo veel bezwaar, omdat het contingent vrijwilligers zeer groot is tegenover het aantal miliciens, zoodat van de geoefendheid van de zeemilitie minder gevorderd wordt dan wanneer men voor alle matrozendiensten geheel op de miliciens was aangewezen. In de Marinecommissie heeft men destijds een plan opgemaakt voor de marinemilitie en toen is men eenparig tot de conclusie gekomen dat er met het oog op de verdediging van Ned.-Indië minstens een driejarige actieve dienstdienst noodig zou zijn. Men had daarbij drie maanden oefening aan den wal, zes maanden hier te lande op de vloot en twee jaren op de vloot in Indië, waaraan dan verbonden was de uit- en thuisreis, te zamen op drie maanden, welke de drie jaar volmaakten. Dit stelsel vond algemeen instemming. Het is duidelijk, dat, vergeleken met den betrekkelijk minderen weerplicht te land, de driejarige zeemilitie ongelijkmatig op de bevolking zou drukken.

Daardoor is men in de staatscommissie tot de conclusie gekomen, dat men — evenals bij de bereden wapenen — de militieplicht, d. w. z. de actieve dienstdienst, tot twee jaar moest beperken. Dit steunde meer op staatkundige, dan op militaire overwegingen, want men meende door het betrekkelijk korter dienstverband voldoende vrijwilligen toevloed te krijgen, evenals dit bij de bereden wapens het geval is.

Men zou dan in 3 maanden zijn afgeëxerceerd aan den wal, daarna 2 jaren aan Indië gaan en daarnaast zou dan een zeemilitie voor den dienst hier te lande worden gecreëerd.

Een gevolg van dit stelsel zou echter zijn, dat men elk half jaar een derde van de miliciens in Indië moest vervangen en dat nog wel door niet aan boord van het varende schip afgeëxerceerden, zooals bij de 3-jarige militie ontworpen was. Men kreeg dus op het Nederlandsch eskader in Indië, nieuwelingen, die nog moesten acclimatiseeren en waaraan men dus in den beginne zeer weinig zou hebben, wat uiteraard de slagvaardigheid in den aanvang van elk half jaar zeer zou benadeelen.

Dit was dus wel een middel om de militiemarine geleidelijk te laten inleven, maar men kreeg zoodoende alleen waarborgen omtrent de quantiteit, niet omtrent de qualiteit der schepelingen.

Dit staat m. i. als een paal boven water.

Het komt mij voor, dat men den dienstdienst aan den wal niet als maatstaf voor het verkrijgen van geoefendheid aan boord kan gebruiken. Men heeft tijd noodig om in te leven in de eigenaardige omstandigheden, welke zich aan boord voordoen.